И87
1-46517

Николай Исмуков

Çырнисен пуххи

Тăваттăмĕш том

Национальная библиотека ЧР
4-046517

«ЧӐВАШ ЕН»
Издательство-полиграфи комплексӗ»
уҫӑ акционер обществи

НИКОЛАЙ
ИСМУКОВ

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ
БЕСПЛАТНЫЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

Николай Исмуков

Çырнисен пуххи

Тăваттăмĕш том

Шупашкар
2014

УДК 821.512.111
ББК 84(2Рос-Чув)6
И 87

И 87 **Исмуков Н.А.**
Çырнисен пуххи. Тăваттăмĕш том. - Шупашкар. - 2014. - 308 с.

Чăваш халăхĕн ăс-хакăл çӳпçинче Анăçпа Тухăç (Анăç — шухăш, Тухăç — ӳкерчĕк) сиплешнĕ туприсем те сахал мар. Вĕсене суйласа хальхи поэзи шайне çитересси — пирĕн тивĕçĕмĕр.

4-46517
Национальная библиотека
Чувашской Республики

ISBN 978-5-86765-480-1
ISBN 978-5-86765-484-9 (IV том)

© Исмуков Н. А., 2014
© ОАО «ИПК «Чувашия», 2014

Проверено 6 СЕН 2017

Сăпайлăх, тирпейлĕх те ĕçлĕх –
Тата мĕн сĕнем халăха.
Тĕреклĕ çак виçĕ кĕтеслĕх
Упратăр хавалă йăха.

Н. Исмуков

ПАТШАЛĂХ ПРЕМИНЕ ПАНĂ МАЙ КАЛАМА ХАТĔРЛЕСЕ ХУНĂ СĂМАХ

Сăвва тăтăшрах савăнăçлă вăхăтра вулаççĕ. Эпĕ вара ăна ытларах ăшчик вырăнта мар чухне вулатăп, чунăмри «тĕнче тунсăхне» сирмешкĕн çыратăп. Тепĕр чух пĕрер йĕрке ăнăçлă сăвă çыратăн та, шăрăх кун çăл шывне сыпкăм-сыпкăм ĕçсе илнĕ пек, лăштах пулатăн, лăпланатăн. Тĕрĕсмарлăхпа элек-мелек умĕнче те хăвна вăйлăрах туятăн вара. Çакăнта мар-и поэзин тĕп тĕллевĕ?! Эккей, – чун-чĕрене ыраттарса тасатса сиплемелли эмел иккен вăл поэзи тени. Мэтью Арнольд «мир спасет поэзия» тенĕччĕ пулас. Тĕнчене çăлаймасан та, мана вăл халиччен çăлса пычĕ-ха. Акă паян та вăл мана, чĕркуçленме, пăхăнма, йăпăлтатма пĕлменскере, çак хисеплĕ вырăна илсе çитерчĕ.

Поэзи — кирек мĕнле влаçăн та пĕрпеклĕх, пĕршухăшлавлăх политикипе килĕшмесĕр хăвна хăв упраса хăвармалли шанчăклă меслет. Ытти çынсем пек шухăшласа, çырса, вĕсен пурнăçĕпе пурăнса ирттерĕн-и пĕр хутчен çеç панă ĕмĕрне...

Сăвăçăн, паллах, халăх чĕлхине лайăх пĕлмелле. Тен, унран кăшт маларах та пымалла. Кая юлса пыр-

сан, иртнӗ ӗмӗрте тӑрса юлӑн, ытлашши мала кайсан, ҫухалса кайӑн. Пур япалан та виҫи пур-ҫке. Илӗрха, сӑмахран, «Тилли юррисене». Шелепи ун евӗрлӗ хайлавсене халӑхӑн куллен-кунхи (обыденный) чӗлхипе ҫырнӑ. Хусанкай вара, селемҫӗ хаклӑ чула якатса илемлетнӗ пек, кӗмӗл кӑшӑл ҫине вырнаҫтарнӑ, чӑн-чӑн поэзи шайне ҫӗкленӗ. Эхер те Митта Ваҫлейӗ «Каттис Мишши юррисене» йӗркелесе пӗр ҫавра кӑшӑл ҫине вырнаҫтарнӑ пулсан, эпир паян «Анатьен ахахне» вуласа савӑнаттӑмӑрччӗ. Шел, пӑхӑнманлӑх ҫулӗпе ҫӳресе, Миттан ҫак ӗҫе вӗҫлеме вӑхӑчӗ юлмарӗ пулас... Вырса пӑрахнӑ, анчах кӗлтене кӗреймен ыраш, улӑм ҫех. Шухӑшӑма вӗҫлесе ҫавна калам. Хусанкайӑн «Тилли юррисене» ҫитекен ҫаврӑм чӑваш историйӗнче текех пулмӗ те. Тепӗр тесен, «Рафаэлӑн «Мадонни» иккӗ пулма пултарать-и тӗнчере!

Пирӗн аслӑ поэтӑмӑрсенчен вӗренмелли нумай. Анчах пӗр япаланах темиҫе хут калани ҫынна ватӑлтарать. Кашнин хӑйӗн ҫулӗ пулмалла. Каялла ҫулта та пӗр-пӗр илемлӗ ҫаврӑм куҫ тӗлне пултӑр. Юлашки вӑхӑтра поэзи философи еннелле туртӑннине палӑртрӑмӑр эпир. Тӗнче ӑс-хакӑлӗн юхӑмне хирӗҫ каяймӑн. Анчах кашни халӑхӑн хӑйне евӗр философийӗ, ӑна поэзи ҫунаттисем ҫине лартса тӳпене ҫӗклесси — пирӗн тивӗҫӗмӗр. Вӑй ҫитнӗ таран. Ун пек сӑвӑсенче шухӑшӗ те, туйӑмӗ те виҫеллӗ пулмалла. Картран тухсан, поэзи пӗтет. Ӑҫта вӗсен шайлаштарӑвӗ? Писменӗ — поэт чунӗ.

Философилле поэзине аталанма Чӑваш ҫӗршывӗ ӑнӑҫлӑ ҫӗре, Анӑҫпа Тухӑҫ культурин чиккине вырнаҫнӑ. Анӑҫ — шухӑш, Тухӑҫ — ӳкерчӗк. Анӑҫ — уйрӑмлӑх, Тухӑҫ — пӗрлешӳлӗх. Ман шутпа, вӗсен пахалӑхӗсене сиплештерсе каласа пама рубаи капашӗ шӑпах та вырнаҫуллӑ пек туйӑнать. Ку меслете чӑваш сӑвӑҫисем усӑ курман мар. Рубаи — сӑвӑрса кӑларнӑ ҫаврӑм шухӑш,

поэзи картне лартнă чăваш сăмахлăхĕ, халăхăмăрăн кăмăл-сипечĕ. Унта, паллах, тĕнче культурин пахалăхĕсене те хĕсĕрлемесĕр усă курмалла. Турри мĕн чухлĕ панă, çавăн чухлĕ пултарулăхпа хайларăм çак «Тăватйĕркене». Ырсунансем ăна ырă сунса вулаччăр. Кĕвĕçсе-вĕчĕхсе-йӳçĕхсе тăракан путнă куçлă сăвăç та вулатăр ăна. Урапа шĕкĕлчисем хушшине патак чиксе тăракан çынна та тав тумалла тепĕр чух.

Яш-кĕрĕм пасара каять, эпĕ ĕнтĕ каялла кайма тухнă. Сутмашкăн мулăм çук, илмешкĕн кĕмĕлĕм çук. Пăхса çӳренипех тĕлĕнтĕм. Ăçта вăл, мĕнре вăл пурнăç тупсăмĕ? Элле пирĕн пурнăç, çырла пуçтарнă пек, çылăх пуçтарса çӳрени çех-ши? Çак ĕмĕрхи ыйтăва явап пама аваллăх алăкне уçатăн, несĕлсен кăмăлне, вĕсен хӳхлевне хальхи вăхăта илсе çитеретĕн. Вара кĕтмен çĕртен çакна асăрхатăн: эпир халиччен те вĕсен пурнăçланман ĕмĕчĕсемпе, ӳпкевĕ-йăнăшĕсемпе пурнатпăр-çке? Çак усал тĕнчене ырăрах тума килнĕскерсем, эпир ăна çаплипех усал хăваратпăр. Атăл хĕрринчи виçкĕтеслĕхе вырнаçнă тĕрме те, пульница та, чиркӳ те килес ăру валли юлать... Çапах та тăхăмсен асĕнче çынна ырă тунă ĕçпе юласчĕ. Ламран лама çапла пытăрччĕ. Тен, пурнăç тупсăмĕ те çавăнта çех...

Ыр ту та çынна, ун çинчен манса кай эс,
ыр çын,
Пăрах шанчăкна Атăла, нимех те ан кĕт эс,
ыр çын.
Ытарлă ыран-и е тепĕр вун çичĕ çултан-и, –
Пĕрех сан патна таврăнать вăл – ĕнен эс, –
ыр çын.

1998 ç.

ВĂХĂТ ВИТĔМĔ

* * *

Сар хурăнлăх çумĕпеле пур
хырлăх та,
Сар савăнăç çумĕпеле пур
хурлăх та.
Эс вĕсене
астивеймен пулсассăн,
Çак тĕнчере эп
пурăнтăм теме тăхта.

* * *

Эп Вăхăта шурă пĕлĕт тесе
ĕненеттĕм,
Пуç тăрринчен шуса иртĕ те
кайĕ теettĕм.
Ах, Шурă пĕлĕтĕм —
Шур кăвакарчăн вĕçевĕ —
Шух пуçăма шуратса
иртрĕн те иртрĕн вĕçе-вĕç.

* * *

Мĕн хăвăрт иртет çакă çут тĕнчере? —
калăрсамăр мана.
Яр çиçĕм çиçет те ӳкет
хурамаллă хура вăрмана.
Анчах çиçĕмрен çичĕ хут иртterет
çамрăк вăхăт:
Эй, утмăлтисем, камах сиссе юлчĕ ăна, —
калăрсамăр мана.

* * *

Ан ыйт ытлашши —
кивçен парас çук Пихампар[*],
Анчах та хăвна тивĕçен
вăхăтна та ан пар.
Çак çут тĕнчере мĕн пурри
пĕтĕмпех-мĕн виçеллĕ:
Мĕн чухлĕ кун панă пире,
çавăн чуль пурăнар.

---

* Пихампар – чăвашсен Аслă туррисенчен пĕри.

* * *

Шурă çӳçлĕ кăлкан хирĕпе
вĕçтерсе иртрĕ тейĕн хасар —
Иртсе кайнă кунсем
халĕ ĕнтĕ тусанлă, саланнă пасар.
Вăрăм-вăрăм йĕрке,
рифмăсем аякра-аякра.
Ирĕк, ирĕк! Халь тин, ватăлсан,
эсĕ маншăн таварсăр пасар.

* * *

Кӑвак çеçкеллĕ-мĕн
кӑвак улма, —
Эп ĕнтĕ ватӑ
урӑх ватӑлма.
Пӑхса тӑратӑп та
шалт тĕлĕнетĕп:
Яш-кĕрĕм çеç
васкать-мĕн ватӑлма.

* * *

Çаплалла ёнтĕ вăл
шутлама пĕлмесен —
Вăталатăн иккен
тет мана пĕр хуçа.
Эй, укçаллă айван!
эс те тухăн майпен прахăça,
Çитмĕле çитиччен
... маларах вилмесен.

* * *

Çирĕммĕш ĕмĕр!
Ăна эп ĕшеннĕ пуль теттĕм, —
Çул вĕçĕнче те, çук, çук! —
ывăнман урхамах.
Тĕпсĕр çырма умĕнче вăл
тăпах чарăнать те —
Кĕмĕл çилхи йăванать
çулнă çаран пек, лапах.

* * *

Иртнĕ кун шăтăка, çĕр тĕпне,
çылăх евĕр тĕртет те тĕртет,
Пуласси, и тăван, те вăл тур аллинче,
те чăнах та, пирте...
Ак çапла ĕмĕтпе асилӳ хушшинче
хĕсĕнсе пурăнатпăр,
Ак çапла ĕмĕтпе асилӳ хушшинче
пирĕн пурнăç иртет.

Ч-46517
Национальная библиотека
Чувашской Республики

* * *

Мĕнле çитĕнӳ? —
шăхăрса иртсе кайрĕ ку çул.
Тата тепĕр çул
уйăх пек калса юлчĕ кун-çул.
Виçесĕр, чăрмавсăр,
чарусăр юхан аслă Вăхăт,
Сана Турăсем те
тытса чараймаççĕ ку чух.

* * *

Каялла тăвалла çаврăнса пăхрăм та
пурнăçа,
Пурăнман та пекех пурăнса пĕтерен
пурнăçа.
Мĕн курни, мĕн пулни,
савăнни, хурланни —
Пĕтĕмпех пĕр самант асаилӳ черккине
вырнаçать.

* * *

Ача пек таса ирхине те
тăп-тăр кăнтăрла та
Мĕн-ма чӳрече каррипе
хĕвеле хупăрлатăр?
Элле ăнланмастăр? — тăван-пĕтенӳ
виç кунтан таптаса пытарсассăн,
Шуйттан тĕнчинче — сĕмлĕхре
сĕм яланлăх юлатăр.

*   *   *

Савăн,
сывлăх çăл пек тапса тăнă чухне,
Савăн,
савнă тусу сана савнă чухне.
Пĕр тумлам
сывлăм пек эрехне те ĕçеймĕн
Пуç вĕçне
ярăнса вилĕм аннă чухне.

* * *

Мĕн вăл сан пурнăçу? —
кĕлчечекĕ кăна.
Кĕлчечекĕ те мар,
ун тусанĕ кăна.
Ал тупанĕ çинчен
çил вĕрет те ăна
Пирĕнтен хăварать
çĕр тусанĕ кăна.

* * *

Мĕн вăл пурнăç тени? —
Пурнăç шăрпăк кăна!
Ытлашши хаклама
кирлĕ мар пек ăна.
Пурнăç шăрпăк кăна,
эп пĕлетĕп, анчах та
Çăмăлттайлăн тытма
пит хăрушă ăна.

* * *

Паянхи кун çути килес çук
ахрăм евĕр — ыран.
Паянхи туйăма рифмăлаймăп
сăвва эп — ыран.
Савăн, савăк поэт,
ырă кур паянхи кунпала —
Вăхăт Тур аллинче:
те килет, те килмест вăл — ыран.

* * *

Эпир çак тĕнчене
илемлетмешкĕн килнĕ,
Эпир çак тĕнчене
ырăлатмашкăн килнĕ,
Анчах тӳре-тĕнче
кулать пиртен, кулать:
Эпир кайсан та вăл
çаплипелех юлать.

*   *   *

Пиртен килмест иккен
çут уйăх туласси,
Пиртен килмест иккен
çут уйăх чакасси —
Апла çак тĕнчене мĕскершĕн килнĕ эпĕр,
Пиртен килмест пулсан
тĕнче улшăнасси.

* * *

Пĕр çăлтăр çутăлать —
çын çуралсан,
Куçне хупать çын —
вăл талса ансан.
Ман çăлтăрăм
çӳл тӳперех юлинччĕ,
Эп Арапуç çĕрне
кĕрсе выртсан.

* * *

Çуралнă эпĕ
Арапуçĕнче,
Сăвви-юрри те
Арапуç çинчен.
Апла мĕскершĕн канлĕх тупмалла ман
Çырма-çатраллă
Шупашкар енче?..

* * *

Вилме эп выртсассăн,
мĕскершĕн йĕретĕр пит ĕсĕклесе?
Элле шутласа: çĕр çине
ку ик ĕмĕрлĕх килнĕ тесе.
Тултар куркуна,
чӳклев йĕркипе тĕппипе ĕçсе пар савăнса:
Çын вилĕмĕпе ун асатлă
асапĕ те пĕттĕр тесе.

* * *

Тин çеç-ха çурхи чечексем
чашкăрса ешеретчĕç,
Тин çеç-ха юратнă хĕрсем
юрататпăр теетчĕç.
... Июнь шуса иртрĕ
сăрланă кусуй айĕпе,
Аюк! — çич çулхи юр сăри
сĕврелет майĕпен.

* * *

Çапла, çуралнă кун мухтаççĕ
тем чухлех:
Епле талантлă эп! Хамран та
çӳлерех!
Çак вăхăт килетех юлашкинчен,
туссемĕр,
Çак вăхăт килетех
— эп тупăкра чухне.

* * *

Синкерлĕ кунра
пĕр самант та пĕр çул пек иртет,
Сенкерлĕ кунра
пĕр çулталăк пĕр кун пек иртет.
Тултар алтăрна,
ĕçсе пар чăпăрт-чăпăрт сăпайлăн —
Апла та капла та —
мĕн тăвăпăр? — пурнăç иртет.

* * *

Ан курнăçлан ытлашши
　　　　　　ĕмĕр йӳтемĕп тесе,
Чап та хисеп вилĕмрен
　　　　　　пурпĕр хăтарĕç тесе —
Аслă хĕвел çаврăнать те
　　　　　　манăç тусанĕ çĕклет,
Чаплă-и, çук-и — пурне те
　　　　　　нӳрĕ çĕрпе тикĕслет.

* * *

Çисе çитсен анмасть-мĕн
пĕр турам та,
Ĕçсе çитсен анмасть-мĕн
пĕр тумлам та.
Пĕр кун та кирлĕ мар иккен
мехел çитсен, —
Çавна эп асатте куç хупнă чух
ăнлантăм.

* * *

Элле пуянланчĕ-шим
эп çуралсассăн тĕнче?
Элле çука тухĕ-ши
эпĕ вилсессĕн тĕнче?
Тен, Тур аллипе шутласа шутаран
шăрçа мар-и эпир
Анчах та пĕлтерĕшĕ
çав вылявра-шим тĕнчен...

* * *

Ăстампулти ăстаçă
ăмсанмалăх
Йĕспе сăрса
эп ăсталарăм алăк,
Вара çапла çырса хăвартăм
ун çине:
«Тĕнче* вăл хăй те
тĕнчере хăналăх»**

---

* Тĕнче — «Вселенная» пĕлтерĕшлĕ

** Тĕнчере — «Мир».

*　*　*

Эпир паян пӑхса киленекен
Çут çӑлтӑрсем ӗнерхисем иккен.
Пӗтӗмӗшле улшӑнура,
**　　　　　　пӗр шутласассӑн,**
Тӗнчийӗ хӑй те
**　　　　　хӑйех мар иккен.**

* * *

Чӗре çурӑлмаллах* эп хуйӑх тӳссе курнӑ,
Чӗре çурӑлмаллах телей эп тӳссе курнӑ,**
Тултарӑр черккӗре лаша куç пек тулли —
Çурри кӑна иртмен апла вӑл манӑн пурнӑç.

---

* Çурӑлса каймалла.
** Çеçкене ларни.

*   *   *

Ĕнер кăна тăван-пĕтен çӳретчĕ пасарта,
Паян вара нумайăшĕ — мĕн тăвăн? —
масарта.
Çăхан мĕлкийĕ пек ваш! шуса иртрĕ ĕмĕр:
Аса-илӳ купи анчах выртать халь
масарта.

* * *

Мĕншĕн эсĕ урăх çын пулмарăн? —
Тесе ыйтĕç ватлăхăм килсен.
Мĕншĕн эсĕ хăвăн пек юлмарăн? —
Тесе ыйтĕ Турă эп вилсен.

* * *

Вăхăтпа выляççĕ тейĕн
сÿс пăявĕ туртмалла:
Вилнисем ăна туртаççĕ
кунĕн-çĕрĕн каялла,
Чĕррисем ăна туртаççĕ
кунĕн-çĕрĕн малалла.
Вырăнтах тăрать-çке Вăхăт!
Çавăн пек шутламалла.

*   *   *

Пуçтарăнсан ман «Хĕрĕхмĕш куна»,
Тулли тултар та пĕрĕм куркуна
Тур кĕтесне лартах.
                    Çын салансассăн,
Пĕчченçĕ уйăх асăнĕ мана.

* * *

Вунçиччĕмĕш çул.
Ав, таçта, вăтăр çиччĕмĕш çул.
Çак икĕ пăнча
сыхăнтарнă тӳп-тӳрĕ пĕр çул.
Элле эпĕ савнă та кĕтнĕ
тăван перестройка
Хыçне пытанса çывхарать
виçĕ пуç «Перес Тройка»?*

* «Халăх тăшманĕсен» шăпине татса пама, персе вĕлерме виçĕ çын кирлĕ пулнă: обкомăн 1-мĕш секретарĕ, прокурор тата НКВД начальникĕ.

* * *

Сăвă садне кĕнĕ чух
эпĕ пит шухă ачаччĕ,
Шухăш çурхи çилпеле
ман пуçăмра вылянатчĕ,
...Пат талса анчĕ улма
çĕр чăмăрне чĕтретсе.
Шухăшăм — йывăр улма.
Тусăм, элле кĕр çывхарчĕ?

* * *

Пĕр шутласан, пурнăçра
темĕн те лекрĕ пире,
Çуклăхпала юнашар
сăвăç хисепĕ пире.
Ĕнтĕ куçран пăхтарать чăнлĕх
хăватлă тӳре пек —
Курнăçланса пурăнма
вăхăт юлмарĕ пире.

* * *

Сĕтелĕм майпен пушансан,
кĕр сывлăх пĕтсен,
Аманнă хуркайăк чĕппи пек
эп юлтăм пĕччен.
Спасибо*, поэзи! Мана эсĕ çеç
пăрахмарăн, сутмарăн —
Санпа калаçатăп,
санпа йăпанатăп — пĕччен.

* Спасибо — спаси, бог; Турă çăлсам.

* * *

Поэзире, паллах, ăс кирлĕ
чи малтан,
Анчах чун кирлĕ нумайрах
унтан.
Сăвва-юрра ăнланайман çын —
çын-и?
Çавна ыйтасшăн эп
влаçра ларакантан.

* * *

Çурхи уçă çил-ши чӳхет
сӳхе чӳрече чĕнтĕрне?
Е вăл тунсăхрах асилӳ
хумĕпе хумханать?
Кама кĕтмелли халĕ тин...
Савнин шур пушмакĕн йĕрне
Çут уйăх анчах
кукленсе чуптумашкăн анать.

* * *

Пыл та пит йӳҫӗ иккен
пысӑккӑн, ытлӑн сыпсан,
Турӑх та пыл пек иккен
пӗчӗккӗн, еккӗн сыпсан.
И эс, мӑнтарӑн чӑваш!
Пур япала виҫине те
Перекетре эс куран,
перекетре пурнӑҫ сан.

* * *

Эсĕ, тирпейлĕх, пуян
çын кил-çуртне мĕн таран
Уйăх пек, çутă хĕвел пек
илемлетен катаран.
Çын умĕнче çын пекех
эп те пурнасшăн, мăнтарăн...
Ах эс, тирпейлĕх!
Чăвашăн чухăнлăхне пытаран.

* * *

Итлĕр мана, салтака,
тăнлăр, вылявлă яш-кĕрĕм,
Эс те итле,
сăпкаран кармашакан пĕчĕкскерĕм:
Туслăх тени вăл хитре
çар çĕнтерсе пынă чух,
Çар арканать те —
тухать сутăнчăк, йĕксĕк эшкерĕ.

* * *

Чап та хисеп, эп сире
йыхăрмăп пит хистесех,
Кĕрĕр пӳрте паянах,
кĕрĕр те ларăр тесе.
Хăшĕ пиртен кĕлмĕçрех — эп-и, эсир-и? —
ыйтатăп
Пурпĕр хапха умĕнчен
ан кайăрсамăр тесе.

* * *

Эп — Исмаэль юнĕнчен килекен
тавăру йăлине тытакан,
Вăй çитерсе, шăл çыртса
тытаймарăм ун чух аллăма ятаган*.
Тавăртăм пурпĕр сана
тавăртăм, пуçкасакан, —
Ман савăшу сăввисем
канăç памаççĕ сана!

* Ятаган — кĕске те кукăр кинжал.

* * *

Кирлех-ши, тăван,
паллă сăвăç пулма Чăвашра?
Пулас текенсен,
«Мухтав ачисен» сăввисем йăвашрах.
Ухсай шайĕнче эс
трагеди çырма пултарсассăн,
Кам çитĕ вара
Арапуç сăвăçне Чăвашра!

* * *

Сăвăç чапне хапсăнан
          çамрăк сахал-им халькаççăн!
Пурте, тĕк татнăн, васкаççĕ,
          пурте «шур сăвă» çыраççĕ.
Эй, тур çырлах!
          Çав çынсен пĕчĕк пепке-ачисем
Суккăр, чăлах çуралсан,
          чул-чунĕсем ыратмаççĕ.

* * *

Шупашкартан инçех те мар
    ман пĕчĕк çуртăм пур,
Курницаран пăхса ӳсен
    шур виноградăм пур.
Çук! пушă мар ман çуртăм, эп
    Карачурта пулсан та —
Унта ман сарă кайăк пек
    пĕр çаврăм юррăм пур.

* * *

Сăмаха каличчен пĕрчĕн-пĕрчĕн сăвас,
Сăмаха чунпала пĕр виçеллĕ тăвас.
Пĕр сăмах ураран ӳкерет,
хал парать ак теприйĕ, —
Сан çакна ăнланма
ăс çитмерĕ, чăваш?!

* * *

Хĕвелĕмĕр! Тĕнче варри, чĕре варри,
Хĕвелĕмĕр,
Яланлăхскер, ĕмĕрлĕхскер тесе сана
ĕнентĕмĕр.
Çуна-çунах сӳнен иккен,
Хĕвелĕмĕр-Анне,
Сӳнсе пыруçăн ăшăрах эс,
çутăрах, Анне...

* * *

Çӳл тӳпери çут çăлтăрăм
çул кăтартса пырать.
Вăл сӳннĕ ĕнтĕ тахçанах,
анчах çути пырать.
Çав çутă çăлтăр мар-и эс,
ытарайми Аннеçĕм, –
Сан пиллĕхӳ, сан пехилӳ
мана çăлса пырать.

* * *

Чуна çунтарса эпĕ татăп Хĕвел умĕнчи
парăма,
Ӳ́те çĕр туса эпĕ татăп тăпрам умĕнчи
парăма,
Çветтуй пек ăсанăп çак çут тĕнчерен эп,
анчах та
Нихçан та татаймăп, нихçан та Анне умĕнчи
парăма.

* * *

Мĕн хушса калам çĕнни
мухтаса сана, Анне,
Халиччен пĕр сăвăç та
каласа паманнине?
Пирĕн çылăхăмăра
каçарма пултарнăран
Эс, Аннеçĕм, тĕнчере
Турăпа пĕртан тăран.

* * *

Хăш чух Аннем тĕлĕкĕме килет,
Иртни çине куç ывăтса илет:
«Пурнан иккен-ха, ывăлăм, пĕрмайлă,
Ман çулсене çитме ман пилĕм», — тет.

* * *

Хăш чух аннем тĕлĕкĕме килет,
Иртни çине куç ывăтса илет:
Элле пĕр пăрнăçра пĕр йăнăш турăм?
«Сана эп ятламашкăн килтĕм», – тет.

* * *

Хăш чух аннем тĕлĕкĕме килет,
Малашлăха куç ывăтса илет:
«Куç хупанкисене çĕкле-ха, чĕппĕм,
Сан хуйăхна хама эп илĕп», — тет.

* * *

Чечексем чечен, теетпĕр,
    çак сăмах вăл — тĕрĕсех.
Хĕр юрри пек юратуллă,
    савăк куçлă — тĕрĕсех.
Чечекрен те чеченрех-мĕн
    çĕр çинче этем тенийĕ:
Сив куçпа пăхса илсен те
    аманать вăл — тĕрĕсех.

* * *

Этемрен хăруш чĕрчун вăл
    çук та пулĕ çĕр çинче,
Курайманлăх, кĕвĕçӳлĕх
    унăн çăткăн кусĕнче.
Пурăнма çуралнă халăх
    хăвăртрах вилме васкать-шим? —
Хăй историне çапла вăл
    вĕçлĕ вăрçă хирĕнче.

* * *

Ӗлӗкрен пырать сӑмахӗ —
пасарта пур ик ухмах:
Сутаканӗ те ухмах тет,
илекенӗ те ухмах.
Вӗсенчен те ухмаххийӗ,
тен, пӑхса ҫӳрекеннийӗ?..
Хамӑн пурнӑҫа илес-тӗк,
тӗрӗсрех те ҫак сӑмах.

* * *

Ай, ăçтан хăват çитертĕм
ун чухне эп ун чухлех!
Парăнмарăм çеç-и, тусăм, —
эп çĕнтертĕм ун чухне!
Халĕ те эп пăхăнмастăп,
хăрамастăп, пĕлĕрсем,
Ма тесессĕн, вилĕм йӳнĕ япала вăл, —
пĕлĕрсем.

* * *

Састаш шыраса çӳреме кирлӗ мар
саншӑн, уйӑх, —
Сасартӑк ак килчӗ те çапрӗ мана
сӗмсӗр хуйӑх.
Иккен вӑл — пӗччен пурӑгмашкӑн аван
иккӗн чух,
Мӗнле эс чӑтатӑн пӗччӗнлӗх чухне,
сӑнсӑр уйӑх?..

* * *

Йывăç ӳсет ăшă çумăр çусан —
ăнсăртран,
Йывăç ӳкет урнă тăвăл тухсан —
ăнсăртран.
Мĕншĕн питех хурланас куçăм тăрук
хупăнсассăн, —
Пурнăç та килнĕ çак çут тĕнчене —
ăнсăртран.

* * *

Çӳл вĕренен те хăçан та пулсан —
ӳкмелле,
Çут çăлтăрсен те хăçан та пулсан —
ӳкмелле.
Кам мухтавра сăрт çинчи пек юласшăн —
астăвăр:
Сăрт та хăçан та пулсассăн шуса —
ӳкмелле.

* * *

Эп пурӑннӑ чух маншӑн вилӗм пулмасть —
пӑх та кур,
Вилсессӗн вара эп туймастӑп ӑна —
пӑх та кур.
Апла вилӗмпе тӗл пулмастпӑр эпир
нихӑҫан та?
Тавах лӑплантарнӑшӑн ман чунӑма,
Эпикур*.

---

* Эпикур — ӗлӗкхи грек ӑсчахӗ.

* * *

Эй тӗлӗк темерӗн:
умри утма çулӑм — шур пурçӑн хӑю,
Утатӑп, утса тухаймастӑп, —
ӑçта Исмаэль савнӑ Мекка?
Çул урлӑ хура эрешмен
майӗпен каçса кайрӗ...Аюк!
Кала-ха, тархасшӑн, тухатмӑш,
элле вилӗме ку?

* * *

Пĕр шухăш талать те —
тăрук такăнатăн,
Чуна çунтаратăн
пĕлесшĕн ăна та, кăна та.
Нумай пĕлнинче те,
тăванăмçăм, ырлăхĕ çук:
Кашни япалан вилĕмне
эп курса хурланатăп.

* * *

Шухăшусем ытла та
çилхемес,
Утту та йывăрланчĕ
тетĕн эс.
Тен, тĕрĕсех? —
сăввăмсенче хальхаççăн
Поэтлăх, çăмăлттайлăх
çитеймест.

* * *

Çӳл тӳпене сап-сар хӗвел
пулса хăпариччен
Çăлкуç пулса юласчӗ ман
Çӗньял улăхӗнче.
Ут çулакан хӗрсем вара
выртса шыв ӗçнӗ майӗн
Чăп чуптуса илем вӗсен
çырла-тутисенчен.

«ÇĂЛРИ ÇĂЛТĂРСЕМ»
çаврăмран

* * *

Ĕненĕр çутçанталăк саккунне:
Хĕл вĕçленмесĕр пулмĕ çуркунне.
Йӳççи ĕçсен те тутлăн калаçмашкăн
Кĕтсе илетпĕрех уяв кунне.

* * *

Ĕнтĕ тăр шыв юхать, сив чул юлать...
Куç курнине те каласан юрать...
Уçланкăна чупса тухать те сăввăм
Каллех чун чăтлăхне кĕрсе юрлать.

* * *

Эп çынлăх пур-ха теттĕм çынсенче,
Çапла çырман-и Тур Кĕнекинче!
Такăнсанах — мана тапса ӳкерчĕç,
Ӳксен — ташларĕç кăкăрăм çинче.

* * *

Çынна çултан мĕскер аташтарать?
Кӳлешӳрен, ав, килĕшӳ тарать.
Телей этемсене кĕвĕçтерет те
Инкек вара ... каллех танлаштарать.

* * *

Ĕнтĕ хĕвел тухать, хĕвел анать,
Пăхса тăрсассăн, пуçăм çаврăнать.
Ай-хай, пĕр кун каять, тепри килет,
Ĕмĕрĕме ката-ката илет.

* * *

Çак çутçанталăк ырлăхне — пехил,
Вылявлă чĕрĕ пурнăçа — пехил.
Пĕр иртнĕ çул çине тек таврăнаймăн —
Памаллине парсан, илмеллине те ил.

*   *   *

Епле вĕçетчĕ кайăк савăнса!
Персе антарчĕç — ӳкрĕ хутланса.
Шур юр пек шур пӳспе ăна чĕркерĕм,
Хура çĕрпе хупларăм хурланса.

*   *   *

Суранлă чунăмра чуралăх çук,
Мăнкăмăллă — анчах хĕвре чул çук.
Килĕштерсен, каçарăп тăшмана та,
Сутăнчăка вара каçарас çук.

*   *   *

Чыслах пурнас тесен — кĕрешмелле,
Кирлех пулсан, мăнаçлăн вилмелле.
Эсир мĕн-ма çапăçуран таратăр? —
Ик пурнăç пурăнасшăн-им, элле?

*   *   *

«Телей вăл — телее кĕтни кăна», —
Тесе каларĕ пĕр ăсчах мана.
Мехелĕм çитесси нумай юлмарĕ —
Телейлĕ пултăм-ши кĕтсе кăна...

* * *

Элле эп, тин çуралнă ачалла,
Куратăп тĕнчене йăлт кутăнла?*
Çук, çук! — ача вăхăтĕнчен эп иртнĕ, —
Тĕнчи, тен, хăй йăваннă кутăнла.

* * *

Пурнăçăмра чăтма çук йывăр чух,
Тапта-тапта мана пытарнă чух
Эп турăш умĕнче чĕркуçленмерĕм —
Çулпуç умне пырса ӳкессĕм çук.

---

* Ача, çуралсанах, япаласене кутăнла курать.

* * *

Çынран эп çех-ши катăк, тупата,
Ман çех-ши ăраскалăм катăк, татăк? —
Пĕр хаклăш япала тупатăп та
Ик хаклăш япала эп çухататăп.

* * *

Эп айăпа кĕрсен, çынсем мана
Хушса, катса тӳрре кăларĕç, сутĕç.
Çапла çав, хăй йывăрăшне манать
Писмен тытса тăран йӳтенĕ сутăç.

* * *

Чĕнмен-çке çут тĕнче мана ĕçке,
Ĕçсен те мухмарĕ ун йывăр-çке.
Апла та çăмăл мар, капла та пурнăç,
Анчах вăл, пирĕн телее, кĕске.

* * *

Шухăш пулать теççĕ ăшă çил,
Курăк пулать теççĕ вилнĕ çын.
Кукамайсемĕр мар-и — курăр-ха
Хĕвел патне кармашнă курăка.

* * *

Ан тив, мана кураймансем туллаччăр,
Ят-шывăма пĕтерччĕр таптаса.
Чĕркĕмĕл пек таса эп — сирĕн ачăр,
Ĕмĕтĕмсем те манăн тап-таса.

* * *

Синкерлĕхе ăнланăр самаях
Ăна чунпа чăтса курсассăн хăвăр.
Ай-хай хуйхи пырать-çке нумая,
Савăнăçсем анчах иртеççĕ хăвăрт.

* * *

Тав куркийĕ хыççăн çул курки, —
Этем пурăнăçĕн çав йĕрки.
Тав куркине тулли тултартăм,
Çул куркине çурри хăвартăм.

* * *

Çĕр туртрĕ — йывăрлатрĕ уттăма,
Лав тулчĕ — хистеместĕп утăма.
Анчах кунсем мĕн-ма кусаççĕ хăвăрт? —
Мана прахсан çăмăлланать-шим вăхăт.

* * *

Тăванăмсем, хитре тăванăмсем,
Эп ӳкнипе пĕтмеççĕ-çке çулсем... —
Тăварăннă лаша пек чупĕç-кайĕç
Эп пурăнса пĕтереймен çулсем.

* * *

Çавăрăнса саланчĕ çăварни,
Юррипеле ăсанчĕ мĕн пӳрни.
Ак çимĕк те çимĕçĕпе çитейрĕ,
Анчах ăçта, ăçта уяв парни?

*   *   *

Çурма çула çитсе çул татрăм,
Çур тĕнчене умран çухатрăм.
Элле çапла çулран çул катăп,
Çут тĕнчене йăлтах çухатăп...

*   *   *

Ĕмĕрне те такăнмăп тенĕччĕ,
Ĕмĕрне те ватăлмăп тенĕччĕ.
Пăрнăç пулчĕ çулĕ — такăнтăм,
Пурнăç йывăр килчĕ — ватăлтăм.

* * *

Хĕвеллĕ кун мĕлкем çӳрет пĕрлех,
Ăçта кайса кĕрет вăл сĕм çĕрле?
Хисепĕм тепĕр хут хĕвелленсе тухсассăн,
Туссем каллех килеççĕ-шим элле...

* * *

Тĕнче тытакансем, çĕр тĕкмисем,
Миçе вăл сирĕн тĕрĕслĕх, миçе?!
Те пур, те çук çав турă... пурпĕр, пурпĕр
Вăл çех пĕртен пĕр Тĕрĕслĕх, Виçе.

* * *

Танлаштару та шырамастăп урăх —
Пулни-иртни — çулса пăрахнă улăх.
Анчах малĕмĕт — кайранхи каю —
Чуна тирсе çĕкленчĕ симĕс курăк.

* * *

Чулран касса кăларнă Нефертити,
Ытарлă та çемçе куллу унччен
Этем чунне çеçке пек илĕртетчĕ, —
Халь ак кулан тĕнче ухмаххинчен.

*   *   *

Хуçасем çапăçаççĕ. Ан кай
Çав вăрçа эсĕ урăх.
Ăйăрсем тапăçаççĕ. Ай-хай
Таптанать ешĕл курăк.

*   *   *

Вĕçленчĕ пуçланă ĕçӳ,
Поэма тăп-тăп виçере.
...Телей хыçĕпе кĕвĕçӳ
Мĕлке пек çӳрет.

*   *   *

Тĕнчере пĕртен пĕр танлăх — вилĕм
Манпа тан тăвать пурне те ӳлĕм.
Савăнас-и çакăншăн? Анчах
Ма танлашмалла манпа ачан...

*   *   *

Тем пысăкăш ыйту палли — тĕнче,
Шикленчĕк тĕлĕнӳ — ун куçĕнче.
Пăнчийĕ, тумламран та пĕчĕк атом,
Талса ансан, пĕтет вара тĕнче.

*   *   *

Икке пайлать пурне те шухăш ман:
Ами пулсассăн, пулмаллах ун арĕ.
Туссем пур чух тупăнатех тăшман,
Тăшман пулсан... тус пулмасса пултарĕ.

*   *   *

Пĕр пус укçам та çук — текех ан мухтăр,
Влаçа ларассăм çук — ан йăпăлтатăр.
Тĕрĕссипе каларăм та çакна,
Туссем те ал памаççĕ халь мана.

* * *

Çынна эс ыр тумашкăн ан васка,
Усал тума кăна ан тăрăш, теççĕ.
Хăшсем, чăнах та, çак выртан каскан,
Усал тумаççĕ, ырă та кӳмеççĕ.

* * *

Мĕн çăмăл тĕнчере, мĕскер ансат? —
Явап парать пурне те пурнăç хăй вăл:
Çын йăнăшне асăрхама ансат,
Çынна канаш пама питех те çăмăл.

* * *

Епле çиет ахах пĕрчи куçа! —
Пулсан та хăй йĕп куç пек пĕчĕкçеççĕ.
Çул шучĕпе хаклан-и пурнăçа? —
Ăна мĕнле пурăннипе виçеççĕ.

* * *

Микротĕнче йĕрки-шим чун-чĕремĕн? —
Саккунĕсем ун урăхла пачах:
Телейĕме çынпа пайланăçемĕн
Пĕчĕкленмест вăл — ӳсĕнет анчах.

* * *

Пĕлетпĕр: пурте, пурте çул çинче.
Шлагбаум антарман-ха, пырăр, иртĕр.
Вокзал пек туйăнать çак çут тĕнче:
Кĕретпĕр те тухатпăр çеç ун витĕр.

* * *

Çын лайăха кăна пăхать пĕрмай,
Начаррине йышăнтараймăн, кăлăх.
Ав, çĕнтерӳн те ашшĕсем нумай,
Çухатусем вара — ялан хăр-тăлăх.

*   *   *

Хăв ĕçлесе илмен япалапа
Каппайланни, тен, иртекен ухмахлăх.
Анчах тур панă сăн-сăпатупа
Вĕçкĕнленни — тур каçарми ухмахлăх.

*   *   *

Ырсем виç пуçлă усала çĕнсен,
Тĕнче таса пулать тесе калаççĕ.
Мĕскершĕн ир каяççĕ ыр çынсем?
Усаллисем усал тума юлаççĕ.

*   *   *

Кирлех те мар пек япала пур чух —
Ăна тытатпăр хывăх пек тăкаклă.
Çука, ав, чĕпĕтсе илме те çук,
Сахал чухне вăл япала пит хаклă.

*   *   *

Хăй тĕллĕн çитĕнет усал-тĕсел.
Ырра ача пек çĕклесе çӳретпĕр,
Аван та сыввăн ӳстĕр-ха тесе
Ал-урине те çирĕп пиелетпĕр...

* * *

Епле ан пултăр чунлăх чунсенче?!
Епле ан пултăр çынлăх çынсенче?!
Эп çаксене текех ĕненмесессĕн,
Ман пурăнни те уссăр çĕр çинче.

* * *

Хĕрхӳ асаилӳ пек, яланах
Пит усăллă тееççĕ палана.
Те пур, те çук ун сиплĕхĕ? — пĕлместĕп,
Анчах ялан çиес килмест ăна.

* * *

Хур тĕкĕпе çырсан та, курăр-ха,
Сахал-и куртăм, чăтрăм хурлăха.
Чакак* тĕкĕпеле çырам-и халĕ? —
Чун систĕр çывхаран хăрушлăха.

* * *

Кăнтăрлахи хĕвел ăшшипелен
Шур чул çине канас тесе килен.
Тăрук ун айĕнчен хура хăю пек
Явкаланса тухать хура çĕлен...

---

* «Вăрман йытти» теççĕ чакака анатри чăвашсем.

* * *

Мĕн каласа парсассăн та пĕрех
Кĕртеймĕн ўкĕте, ўкĕтлекенĕм:
Тĕнче варрийĕ маншăн çак Çĕрех,
Çĕр кăвапийĕ маншăн — тăван енĕм.

* * *

Ăçта вăл тĕрĕслĕх, хăш çĕрсенче?
Ăна явап параймĕ çулçўрен те.
Е вăл пурăнăçри ырлăхсенчен
Хăвна тивĕçлине кăна илни, тен...

* * *

Тăванăмсем, пулар-и пĕр кавар, —
Этемлĕхе тасатмалли тăвар:
Ыр çынпала пулар çич хут та ырă,
Усал çынпа — çич хут усал пулар.

* * *

Ура çине хура ĕне пуссан,
Мĕн чухлĕ шухăш тухрĕ капланса!
Эп вĕсене тăватйĕркен хупатăп —
Кĕтӳ пек ан каяйччăр саланса.

* * *

Сăввусем салху тесе калатăн.
Пурте, пурте пурнăçне кура.
Уярта çап-çут вăл, анлă Атăл,
Пĕлĕтсем тухсассăн — сĕм-хура.

* * *

Мĕнле пĕлмен эп халиччен, ухмах,
Çăлтăрсене çăла пырса пăхма?
Вĕсем унта кăнтăрлана анаç-мĕн
Хура каçра каллех çиçсе тухма.

ТӐВАТКӐЛ ТӖНЧЕ

* * *

Чăвашăн тĕнчи çавра мар-çке, тăванăм, —
тăваткăл*,
Тăвата енчен тĕрĕнсе тĕп-тĕреклĕ
тăрать вăл.
Пире, чăваша, сыхласа усрама
килнĕ Пӳлĕх,
Кала-ха, мĕскершĕн халькаççăн хухать
килĕшӳлĕх?

---

* Тăваткăл конфигураци пĕлтерĕшĕ: тĕплĕх, шанчăклăх, тăнăçлăх, килĕшӳлĕх.

* * *

Ыр ту та çынна, ун çинчен манса кай эс,
ыр çын,
Пăрах шанчăкна Атăла, нимех те ан кĕт эс,
ыр çын.
Ытарлă ыран-и
е тепĕр вун çичĕ çултан-и, —
Пĕрех сан патна таврăнать вăл — ĕнен эс,
ыр çын.

* * *

Кăвак çилхеллĕ шур çиле
хупăрласа эп тытрăм,
Ăçтан килетĕн васкаса,
тесе унран эп ыйтрăм.
Тухатлă Тухăçран тухса
кунта васкарăм, терĕ,
Чăвашăн маннă тахатне
эп илсе килтĕм, терĕ.

* * *

Кăвак çилхеллĕ шур çиле
хупăрласа эп тытрăм.
Ăçта каятăн васкаса
тесе унран эп ыйтрăм.
Асамлă анăçа
кайса çавăрăнам-ха, терĕ,
Сан юрруна пĕр-ик çавра
илсе каям-ха, терĕ.

* * *

Эп — уçă алăклă çурт.
Вĕр, саманташ-самана!
Санăн вĕрӳ сывлăшу
хĕрттĕр, тасаттăр мана.
Вĕр, çавăрттар, ахăрттар,
çăлтăр тусанĕ кăлар —
Сăвăç чунне çеç манран
пăчăртаса ан кăлар...

* * *

Ĕлĕк поэт патшапа
ларнă пулсан юнашар,
Чыс-хисепе пайласа
илнĕ пулсан çурмашар,
Халĕ вара влаçсене
ăслă поэт кирлĕ мар...
О Навои, Навои!
Çăлтăр та халь çăлтăр мар.

*   *   *

Ассăр ачалăх пуçтарнă
икĕ кĕсйе шур тетте,
Çамрăклăх çавăрнă тытнă
шур çилхерен ĕмĕте.
Ăсăм та пулнă ăсмалăх,
сывлăх та пулнă сыпмалăх, —
Эп, Николай Исмуков,
чухăн пулман ĕмĕрте!!!

* * *

Хитре пурнас тесен — итле эс Хайяма,
Реххет курас тесен — итле эс Хайяма.
Анчах мĕскершĕн тунсăх-çех юлать пек
Йăлт вуласа тухсассăн Хайяма?..

*   *   *

Илемлĕхе поэт анчах курать,
Суйла-суйла ăна сăвва хурать.
Апла тĕнче хăйне савса тăмашкăн
Пире пиртен ыйтмасăр çуратать?..

* * *

Палламан çынпа нихçан та
ан калаç эс ӳсĕрпе,
Çывăх тенĕ çыннупа та
ан калаç эс ӳсĕрпе.
Эс пĕлместĕн-им, тăванăм,
виçерен иртсе сыпсассăн,
Хăйĕн сиплĕ хăватне те
çухатать иккен шерпет.

* * *

Шăхлич çине кăвак шăрçа
хурса юрлать пĕр кайăк:
Юмах хăрушă та, пĕрех,
пĕрех ун вĕçĕ лайăх.
Анчах та пурнăç урăхла —
ун вĕçĕ пит хăрушă!
Шăхлич çине хура шăрçа
хурса юрлать пĕр кайăк...

* * *

Эп сар хӗвелччӗ ун чухне,
эп ун чухне чӗкеҫчӗ,
Кайран, мана каҫ хупласан,
эп сӑнсӑр уйӑх ҫеҫчӗ.
Пӗрер ҫынран, икшер ҫынран
пуҫтарнӑ аслӑ халӑх,
Хӑҫан эс тӗрӗс пулнӑ-ши?..
Ман ҫавна ҫеҫ пӗлесчӗ.

* * *

Чăлт шурă, шурă тутăрпа
шур кĕмĕлне тасатрăм,
Çут уйăх ванчăкĕ пекех
ялтăриччен çутатрăм.
Халь акă — аллăм ман хура,
шап-шурă тутăр тĕксĕм...
Эп сан хутна кĕрсе, савни,
ят-шывăма çухатрăм.

* * *

Телей те инкек хушшинче
эс мĕн чухл ан пурăн,
Пĕлсе пĕтереймĕн пĕрех
савнăçпа хĕн-хура.
Ав, çĕмĕрт çеçки те,
шуратнă пир тейĕн, шап-шурă,
Анчах çырлисем,
çырлисем мĕншĕн йĕпкĕн хура?

* * *

Сурăх çухалчĕ пулсан —
хуйăх пусать хресчене,
Тупрĕ пулсассăн ăна —
савăнăç мĕн ирччене!
Мĕн ку? — пуça çавăрса
йăпатакан кĕрчеме?
...Ĕнтĕ пурнатпăр çапла,
çутă куна хурататпăр.

* * *

Кам чухламасть ăна! —
Арçын вăл яланах
Этемлĕх шутĕнче
пĕр карт аяларах.
Хĕрарăм — идеал,
анчах та ӳсĕрле вăл —
Каçарăр —
выльăхран чылай аяларах.

* * *

Çут çăлтăрсен ушкăнне çил хăвалать,
аркатать,
Çӳллĕ агат тусене çил хавшатать,
аркатать.
Пур çилсенчен вăйлăрах,
хăрушăрах çын сăмахĕ! —
Аркатайми туслăха вăл пурпĕрех
аркатать.

* * *

Хавшанӑ Пӑла хум ухать
юлашки вӑйӗпе хаш та хаш.
Хухатӑн-им эс те,
тахҫан тахатарлӑ ӗрченӗ чӑваш?
Тӗнче юхӑмне хирӗҫле
эс ишейӗн-и? — илтӗнчӗ сас —
Таҫти ӗмӗртен
кимӗ евӗр кӑкарӑннӑ кӗлӗ...

* * *

Пĕр тĕлĕке икĕ хут,
виçĕ хут курма пулĕ, — эккей.
Пĕр йăнăша икĕ хут,
виçĕ хут тума пулĕ, — эккей.
Пĕр пурнăçа пурăнса пĕтерсен
тепĕр хут пурăнаймăн.
Çак чăнлăха пăхăнса
халсăр кнеç пек тăратăп, — эй-эй...

* * *

Шăпчăк юрри чунăма сарă пикен ыталарĕ —
эккей!
Шанчăк, чикан майрилле, куçкĕретех улталарĕ —
эккей!
Тен, шанчăкран кирлĕрех çавă чеелĕх тенийĕ? —
эккей!
Ĕнтĕ çынсем пек чее эп пурăна пĕлеймерĕм —
эй-эй...

* * *

Таса хирсенче пирĕшти пек таса хĕр ĕçленĕ
— эккей!
Ăна уйăх савнă, хĕвел çылăхран çăлса пынă
— эккей!
Чăвашăн çĕршывĕ шап-шур турăсен çĕрĕ пулнă
— эккей!
Мĕн тăвăн, — ăна халь усал-тĕселсем тĕселенĕ
— эй-эй...

* * *

Пăлхар ялавне кĕмĕл кӳлĕ чӳхенĕ
— эккей!
Пăлхар ялавне пур тавралăх чӳк тунă
— эккей!
Ăна сар хĕвел те çут уйăх чуптунă
— эккей!
Ăçта халь чăвашăн пĕветнĕ пĕтевĕ?!
— эй-эй...

* * *

И тăвансем, тăвансем,
эпĕ сире, тăвансемĕр,
Пĕр йĕркере виç хутчен асăнтăм —
ан тĕлĕнсемĕр,
Тав чăваша! — Диоген*
шухăшласа çитеймен
Чыс пъедесталĕ çинче —
пирĕн ырми Аннесемĕр.

* Диоген — авалхи грексен ăсчахĕ.

* * *

Сĕм ĕмĕрсен шавĕнче
                чăн чăвашла сас шыратăп,
Пĕрчĕн сăмах пуçтарса
                пĕрлĕхлĕ сăвă çыратăп.
Эп, несĕлсен çарĕнчен
                кăшт кая юлнă салтак,
Калăр-ха, камшăн паян
                çак трофея пуçтаратăп?..

* * *

Тĕрĕслĕх халь ҫынсенче —
хаклă ахах шутĕнче,
Пĕрчĕн сутаҫҫĕ ăна
аслă тӳре сутĕнче.
Тӳрĕ сăмахшăн парне
вăрттăн ыйтаҫҫĕ пулсассăн,
Хăй яланхи чиккинчен
куҫнă иккен ҫут тĕнче.

* * *

Эп ăсчахсен çĕршывне кайса куртăм —
рехмет!
Ăслă çынсен сăмахне пĕрчĕн-пĕрчĕн суйларăм —
рехмет!
Çутă тĕнче пĕр иккен, — терĕм те
кăшт иккĕлентĕм:
Эпĕ ухмах-и, вĕсем-и? — çук пĕлеймерĕм —
рехмет!

* * *

Мĕн вăл эпир пурăнни —
лăпкăн вилме вĕренни,
Çутă тĕнче саккунне
чыслăн чăтса çӳрени.
Еккĕмĕр хыççăн кайса
йăнăш туни те пулать пуль...
Мĕн вăл эпир пурăнни —
çылăх пухса çӳрени.

* * *

Пирĕн ăшра, ӳт-пӳре,
турăçăм, шыв та тăпра —
Сĕм ĕмĕрхи тĕнчере
ĕмĕрлĕх йӳнĕ тупра.
Шухăшлă материалист,
çак тĕрĕсе ĕненсен те,
Мĕншĕн пурнан пурнăçа
хаклă мерчен пек упран?..

* * *

Пурнăç — хĕрарăм иккен.
                Пурнăç хĕрарăм кăна.
Ĕмĕрĕм иртрĕ, пĕрех
                ăнланаймарăм ăна:
Çăлтăр-кунсем çулсерен
                йăвашланса пынăçемĕн
Мĕншĕн тата ытларах
                эп юрататăп ăна?..

* * *

Тăхăмсенче уссăрах
мĕншĕн шыратпăр тăрек –
Вăхăт çитсен, çилсĕрех
пурте тӳнетпĕр пĕрех.
Эй эс, чарса чарăнми
куçăмăн шелсĕр саккунĕ!
Сан еккӳне пăхăнса
йăптăх тăкать, ав, тирек.

* * *

Улăх кăкрийĕ çинче
пĕр хурчăка явăнать,
Çăткăн астăвăм çапла
пурнăç тавра явăнать.
Эй, асăрхан, кӳренӳ —
чунăн аманнă чĕппийĕ,
Вăл хурчăка пек сана
чĕррĕн тытмашкăн анать.

* * *

Мĕншĕн ытла пысăк уйăх
пĕчĕк çурта çумĕнче?
Мĕншĕн ытла пĕчĕк хуйăх
пысăк поэт чунĕнче?
Ак çаплалла çĕтĕлет
кĕвĕç этемĕн сăхманĕ,
Уншăн кану кунĕсем те
çук, ахăртнех, çĕр çинче.

*   *   *

Чунăм — тĕнче хĕрринчи
            пĕчĕк, таса кӳлемек,
Туйăм унта чӳхенет
            шур çăкаран кимĕ пек.
Шăплăх — саркайăк йăви вăл,
            юрă çуралчĕ — ал çупăр!
Тинĕс чĕвен çĕкленсе
            илтĕрччĕ ун хумĕпе.

* * *

Вӑй ҫитерсе сулӑмпа ҫапаймасан —
чул калмасть,
Хӑв айӑпна юлташна каламасан —
чун канмасть.
Ман сӑввӑма савакан савӑш чӑвашӑм,
асту эс:
Калаканнийӗ манать те,
итлекеннийӗ манмасть.

* * *

Кам пултарайĕ пĕлме
асла хĕвел çаврăмне!
Çылăх, çырла пек пухсах,
тулĕ поэт кăмăлне.
Вилĕм тарне арăму
типĕтнĕ хыççăн, сасартăк
Тытĕç те анĕç сана
Иософат айлăмне.

* * *

Эсĕ пĕлмен-им, Сократ,
шухăш хуçи, ун чухне
Ма çулсерен тунине
аслă люстраци чӳкне?
И çаврăнан самана...
Ăслă пулмашкăн юрать-и,
Пĕтĕм тĕнче
ухмахпа тулнă пулсан кучухне!

* * *

Шурă чулран пӳ-сине
чун вĕрсе кĕртнĕ шур Анна* —
Шур тĕтрери Петергофшăн
вĕççĕр хӳхлен Ярославна,
Мĕншĕн поэзи тени
чĕр тунсăхра нумайрах?
Мĕншĕн вара асилӳ
чăн пурнăçран лайăхрах?

---

*Анна Ахматова.

* * *

Тен, ĕмĕлке хыçĕпе çутă çӳрет? —
кам пĕлет...
Леш тĕнчере чап тени кирлĕ-ши вăл? —
кам пĕлет...
Эс Елисей хирĕнчен тĕттĕм çĕре
тухрăн мар-и,
Иртнĕ асапшăн пайтах
чап хушса панă поэт*.

---

* Митта Ваçлейĕ.

* * *

Ту́нчĕç хитре палăксем,
сӳнчĕ суя ĕненӳ,
Чак тăрăнать чĕрене
сăнă чавки — кӳренӳ.
Халь çĕнетӳ çăварне,
кобра куç пăвнăн, кĕретпĕр,
Халăх ухмах иккенне
халăхпала тан пĕлетпĕр.

* * *

Сар ылтăн çĕррĕме çухатрăм та —
çур кун шырарăм.
Пĕр çаврăм сăввăма çухатрăм та —
çич кун шырарăм.
Кала, юлташ, апла эп — кнеç е кĕлмĕç?
Эп хам камне пĕлсен те —
пулăп пĕлмĕш.

* * *

Эп телейлĕ чухне
пĕр çавра тĕкĕр пекчĕ тĕнче,
Пĕр тумлам куççӳль витĕр пăхсан —
иккĕленчĕ тĕнче.
О епле Янус пек
икĕ питлĕ иккен пирĕн халăх:
Пĕр енче сар хĕвел,
пăрлă уйăх пуль тепĕр енче.

* * *

Уйăх та мар эп, тăван,
кĕр каçĕнче çуталан
Çăлтăр та мар, —
пурĕ те хама евĕр талант.
Пушă хирти арăслан пек
мĕншĕн пĕччен эп ялан?...
Кусрĕ те кайрĕ
шур хут çийĕпеле йўç палан.

* * *

Хĕр-патша Семирамида
чечексем юратнă, тет,
Вĕсемпе вăл ир те, каç та
калаçса киленнĕ, тет.
Эс пĕлетĕн, пирĕштийĕм,
хитре мар чечек пулмасть вăл —
Пĕчĕкех пахча илемĕ
сан сăнна илемлетет.

* * *

Эс айăплă, тееç,
　　　　эрех-сăра ĕçнишĕн,
Эс çылăхлă тееç,
　　　　хĕрсем çине пăхнишĕн.
Философ пусăмпа
　　　　çавна çех ăнланмастăп:
Эп айăплă-им-ха
　　　　Турри çапла çырнишĕн?

* * *

Юр чӳхенет çӳхен —
шур хӗл киленчӗкӗ —
Качча каяс пикен
шап-шур пӗркенчӗкӗ.
Кӑмакара — кӑвар,
сӗтел çинче — черкке, —
Çак çутӑ тунсӑха
ӗçер-и, чиперккем.

* * *

Сăрлан çырли эрехĕ
кăкшăмра,
Çинçе пилĕклĕскер
çеçке умра.
Çумра савса савнийĕм лармасассăн,
Вут чулĕ çитеймест пек
сăввăмра.

* * *

Чунран савман савни,
ай, савни мар,
Чунран çырман сăвви,
ай, сăвă мар.
Çак кĕсĕк пурнăçа
чунтан-вартан эп саврăм —
Пурнатăп-ха тесе
ма калас мар...

* * *

Пӗлетӗн-и эс,
уйăх питлӗ савниҫӗм,
Халь эс ачашлан
кăвакарнă ман ҫӳҫӗм
Чуна ҫунтарса
тухнă кӗл иккенне?
Апла савăша
эпӗ тивӗҫ, савниҫӗм.

* * *

Тата мĕнле рай кирлĕ
урăхран? —
Умрах Хырай.
Чечеклĕ улăхран
Тур шыв юхать.
Çерем çинче савниçĕм...
Тата мĕнле рай кирлĕ
урăхран?

* * *

Çыратăп сăвă —
кам вулать ăна?
Пĕр-пĕр Блок чунлă
шкул ачи кăна.
Карма çăварлă чунсăр телевизор
Яланлăх килчĕ, ахăр,
хăнана.

* * *

Кашни уксах этем
Тимур мар,
Кашни хысак мăйли
Сантăр мар.
Çак шухăш йĕркине
тытса пырас-тăк —
Кашни хайлавçă-сăвăç
сăвăç мар.

* * *

Аçам çине хурам аçа чула —
Асилӳпе таткалам мар чуна.
Ĕмĕтĕме-çунатăма сарам та
Ыталаса илем килес куна.

*   *   *

Пире тĕнчене кăларан Андриан,
Эс пиçĕ тееттĕм кĕрхи хăваран.
Сăпайлă, тĕреклĕ чăваш эталонĕ,
Мĕн-ма Чăваша тăлăха хăваран?

* * *

Кăпчак инçетлĕхĕ, чăваш виçелĕхĕ,
Анат енри пĕр сăрт — Исмук пуçелĕкĕ.
Тăхăмсене кун-çул парса тăран тахат —
Кăпчак инçетлĕхĕ, чăваш виçелĕхĕ.

*   *   *

Шăрăх тăрать-и, е талăк та талăк
Çумăр çăвать-и хăш чух,
Пурпĕр хитре çакă çутă çанталăк
Сывлăх та кĕрлĕх пур чух.

* * *

Тӗл-тӗл яр ҫиҫӗм ҫиҫнӗн каҫхине
Суран ҫине суран чӗрем ҫинче.
Епле пурнатӑп-ха?.. Тен, вӗсене
Тӗл-тӗл телей сиплет пуль ҫийӗнчех.

* * *

Ик çутă çăлтăр евĕр куçусем,
Ик çутă уйăх евĕр питӳсем.
Васка, чипер пикеçĕм, пурăнмашкăн —
Вăхăтлăха кăна çав теттесем.

*   *   *

Ку савăш тĕлкĕшсе тăман нумай, —
Шалтан тивертнĕ ăвă çуннă май
Сасартăк тухнă хăрушла пушар пек
Йăлт пушатса хăварчĕ чунăма

*   *   *

Паян кăштах эп хĕрĕнкĕ пулас,
Апла кăштах телейлĕ те пулас...
Епле вут-çулăм пек кăтрусене ман
Куçа хупса рифмăласа хурас...

* * *

Ыйткалакан çынна камах итлетĕр? —
Хисепсĕр çын иккен вăл кĕлĕре те.
Анчах вăрçмашкăн тăхтăр пуяна та:
Тупра пухма çынна ăс-пуç кирлех-тĕр.

* * *

Кăштах чун пур пек чĕрĕ кĕмĕлте*,
Çак вĕренен те чунĕ пулĕ, тен...
Ăçтан ун чухлĕ пухнă эс усаллăх? —
Чун вырăнне те чул сан чĕрӳнте!

* Чĕрĕ кĕмĕл — ртуть.

*   *   *

Изидăн пĕркенчĕкĕ уçлăх таран,
Сиретпĕр сĕвемĕн-сĕвемĕн.
Ăçти сĕвĕмре сиксе тухĕ тиран,
Ырсем ăçтан тухĕ — сисеймĕн.

* * *

Халь-халь вĕçсе анас пек çулçисем,
Халь-халь талса анас пек улмисем.
Çапла вăл кĕр çитсессĕн, хал пĕтсессĕн —
Вĕçевлĕ — сисĕм, йывăр — утăмсем.

* * *

Кунĕпе юхсан та иксĕлместь Пăла.
Пăлапа пĕр тан эп терĕм пулмалла.
Иксĕлсех пырать-мĕн сывлăх — ма тесессĕн,
Вак укçа пек тытрăм, ахăр, кăмăла.

* * *

Йӗп чиксен те куç курмийӗ пуличчен,
Чул хурсан та чун туймийӗ пуличчен,
Тӑвӑл тухтӑр, çумӑр çутӑр, хум алхастӑр, —
Нимӗнле те мар çанталӑк пуличчен.

* * *

Йĕп тирме те куçăм çивĕччĕ,
Савни тени ялта çиччĕччĕ.
Куç шăрçине ларчĕ шар тăвар,
Чун-чĕрере сӳнчĕ шĕл кăвар.

* * *

Лайӑх асаилӳ сӑра пек
Сыпса парсан самай ӳсӗртет.
Йӗрӗ кайӑк вара ерипе
Кӑштах канса ил-ха Исмук*, тет.

* Исмук – араб чӗлхинче *Исма,* перси чӗлхинче *Исмаэл.* Библине вӑл исламран килнӗ. Кӗскетсе, ачашласа, — *ук*, тӗне кӗнӗ хыççӑн вырӑсла — *ов* хутшӑннӑ, вара *Ismukov* пулса кайнӑ. *Berna Scherner. Wes-baden.* - 1977. P. 153.

* * *

Кун-çул вĕçне тухнă çулçӳрен —
Каска çинче ларап каçсерен.
Тăна илейместĕп халĕ те:
Кам çаратнă мана, хăш тĕлте? ...

* * *

Çумри юлташăмсем лайăх ман:
Лайăх асаилӳ, кив сăхман.
Пĕри — чун-чĕрене йăпатать,
Тепри — ват шăм-шака ăшăтать.

* * *

Шапа хуранне пӗрчӗк хӑйӑр лексен, —
Мӗн тейӗр эсир? — чӑмӑртанӗ мерчен.
Поэт чӗрине элекпе амантсассӑн,
Мерченлӗ тӑват йӗркепе вӑл пирчет.

*   *   *

Астиврĕм эпĕ пыл та йӳçĕ эрĕм,
Кунçулăм тĕрлĕ-тĕрлĕ килчĕ ман.
Саманине ăнлантăм пулĕ, терĕм.
Анчах çыннисене ăнланаймап!

* * *

Ĕмĕрех йĕрки çапла пырать,
иптеш-туссем —
Пит кирлĕ чух анчах эпир
иптеш-туссем.
Хуратнă кĕмĕлтен-шим пирĕн кăмăл?
Мĕн каласси — эп хам та çав шутран,
иптеш-туссем.

* * *

Кукаçи вĕрентсе каланийĕ
килет асăма:
Ан вакла, — тетчĕ вăл, — сăмахна
ытлашши ан вакла.
Вăтăр икĕ шăл витĕр кăларнă
шалкамлă сăмах
Хура ут утланса çаврăнать
вăтăр икĕ яла.

* * *

Лашине ытлашши мухтакан —
пĕр ухмах,
Арăмне ытлашши мухтакан —
тăр ухмах.
Кĕвĕçсе тăракан чиперкке арăмсемĕр,
Çак сăмахшăн пире кирлĕ мар
тарăхма.

* * *

Салакайӑкшӑн пӗрех —
ун юрри те пур, те ҫук.
Ушкӑн-ушкӑн тем ҫинчен
йӑлӑхтармӗш калаҫу.
Пӗр турат ҫине ларса
икӗ шӑпчӑк юрламасть.
Ҫакӑн пек танлаштарма
те юрать, те юрамасть.

* * *

Чăваш сăпайне тытаймарăн асра,
Ларасшăнччĕ, ахăр, ик ĕмĕр влаçра.
Çапла вăл тĕнчен майлаштарăвĕ, шайĕ:
Халь акă ларан решеткеллĕ лаçра.

*   *   *

Ĕненетĕн пулсан — пулатех Пуласси.
Ку вăл ман сăмах мар, ку вăл Турă сасси.
Малалла шак хурса ĕмĕтленнĕ ман ĕмĕт,
Турт лава малалла, — ку вăл Турă сасси.

* * *

Тухăçра, пĕлетĕп, çăлтăрсем те шухă,
Анăçра, пĕлместĕп, темĕншĕн салху кăшт.
Те хирĕçтăру ку, те ку килĕшӳ:
Тухăç вăл ӳкерчĕк, Анăç — анлă шухăш...

* * *

Ытла та лăпкă кĕркунне кăçал!
Ытам тĕнчи те тĕк тăрать кăçал.
Тавах Турра! — шайлаштаруллă кăмăл
Хама та питĕ килĕшет кăçал.

*   *   *

Халхавлă вăхăтра мана юратнăшăн,
Эп урăхне савсан мана каçарнăшăн
Сан умăнта паян, ытарайми пикем,
Чĕркуçленсе ларса пĕкми пуçа пĕкем.

*   *   *

Уксах-чăлах пулма пултарăн — ан васка.
Пӳкле-чикле вилме пултарăн — ан васка.
Анчах ĕмĕрĕпех ăсла персен те,
Ăсчах-поэт пулаймăн — ан васка.

* * *

Кам çав халăх утаманĕ
пулнă-ши ун чух тесен,
Явап парăн-ши тӳрех эс
икĕ-виçĕ çул иртсен?
Шур хăлат вĕçевĕ евĕр
икĕ-виçĕ ĕмĕр ирттĕр —
Чăваша таçта та пĕлĕç
Хусанкай ятне илтсен.

* * *

Тухăçран хĕвел тухать те
анăça анса ларать,
Чалăш куçлă чăваша та
хăй çине вăл пăхтарать.
Никама та хăвармасть вăл айккине
ман çакă сăввăм:
Ыр çынна савăнтарать те
усала тарăхтарать.

ҪАҪАС ҪАҪАЛӐК

* * *

Салам сана, иптеш Хасан Туфан!
Сăвву-юрру сан манăçа тухман.
Саманипе килĕштерсе пурнан çын
Нихçан та аслă сăвăç пулайман.

* * *

Кашни япаларах илем, илем...
Ăçтан-ха тухнă çавăн чуль илем?
Ара, тĕнчемĕр пуçланман-и пирĕн
Пĕрре чăл-пар сапалансан Илем*!

* Илем — ĕлĕкхи грек сăмахĕ, «первоматери» — салма пысăкăш питĕ тăчă матери. Ăсчахсем каланă тăрăх пирĕн Тĕнче, Хĕвел, çăлтăрсем çак Илем çурăлса салансан пулса кайнă.

*   *   *

Ĕмĕрлĕхе пырас пек туйăнать
Пĕр илнĕ вăй-хăват, хисеп те ят.
Инкек, пушар пек, тăруках тухать те,
Мĕскер пурри ялт çех çунса каять.

* * *

Ыранхине ан хапсӑн — вӑл сан мар,
Ӗнерхине ан асӑн — вӑл сан мар.
Юхан шывра хӗвел ташланӑ евӗр
Паян, тӑванӑм, савӑнса юлар.

*   *   *

Каялла чупса каясчĕ хам ачалăха,
Çĕнĕрен вырма пуçласчĕ хам каçалăка...
Асилӳ, эс ывçăн-ывçăн сăвăр хывăха,
Сăвăр та хăвар пĕр кăшăл шур тасалăха.

* * *

Тĕрĕслĕхпе ултав хушшинче
Пирĕн совеç пурнать сарă кайăкăн.
Хăш енче çав ултав, хăш енче?
Çавна çеç пĕлейместпĕр-çке лайăххăн.

* * *

Эй çын элекĕ! Вил çĕленĕ евĕр
Ман шăмă витĕр тухрăн шăхăрса.
Сар савăнăç çинчен паян пĕр евĕк
Ларайăп-и сар сăвă сăвăрса...

* * *

Мĕн чухлĕ хăрушрах элек,
Ун чухлĕ — ĕненмеллерех.
Хам курнă эп ăна, хам чăтнă,
Сăнни ак халь те чĕререх.

* * *

Çур сехет тăракан асамат кĕперне
Кам пăхать темĕнччен!
Кĕçтентин, Кĕçтентин!* Пĕр самант ĕмĕрне
Эп сăнатăп хальччен.

---

* Константин Иванов 25 çул пуранна, «Нарспи» поэмăна вунсаккăрта чухне çырнă.

*   *   *

Инкек çук чухне пĕлмелле савăнма,
Кашнин куçĕнче çиçтĕр кулă.
Мĕн пур — çавăнпа та, мĕн çук — çавăнпа
Пурнар, тăвансем, çырлахуллăн.

*   *   *

Хитре те калаçма вĕрентĕмĕр паян,
Хивре те калаçма вĕрентĕмĕр паян.
Кашлать çĕршывĕпех сăмах вăрманĕ!
Ау! Çула тухсассăн — аташса каян.

* * *

Çил ачи, кунĕпе выляса ĕшенсессĕн,
Шур чечек варринче хутланса çывăрать.
Кам пăлет? Кам пăлет?..
Тен, ӳссе çитĕнсессĕн,
Вăл хурах кăшкăртса тĕнчене çавăрать...

* * *

Мĕнле хăватлă ăрăмлă пулсан та
Хăй шăпинчен, кала, кам иртни пур!
Çĕрте выртать, ав, кукăр мăйлă Сантăр*
Çĕрсе çĕр пулнă, ав, ухсах Тимур.**

---

* Александр Македонский.
** Тамерлан.

* * *

Тĕллев эп лартнă пысăк ĕç тума,
Васкатнă вăй виçмесĕр утăма.
Мĕн-ма, мĕн-ма эп Атăла курмасăр
Хывса пăрахнă çăмăл аттăма!

* * *

Епле пит сыхлануллӑ çутçанталăк! —
Чи вăрттăн пӳлĕмне* касмасть вăл алăк.
Кассан-и? — аслă пурнăç тĕввине кĕрсе
Йăлтах арпаштарса пĕтерĕ пӳтсĕр алă.

---

* Этем пуç мимийĕ.

*   *   *

«Çĕр юррине»* сăвва хурса пĕтертĕм,
Çĕр юрăпа тухинччĕ терĕм тертĕм.
Ĕнтĕ куççулĕме йĕрсе пĕтертĕм,
Тата пĕр кĕнекелĕх юлчĕ тертĕм.

* Авторăн «Çĕр юррине» ятлă уйрăм кĕнеки.

*   *   *

Мĕн шырарăм çаплах? Чун çунать чăтма çук.
Çаврăнать кăлăхах, çаврăнать утма çул.
Вăхăт тӳррĕн çӳрет — кĕçĕн алăк умне
Çитсе тăнă та-мĕн аллă çул.

* * *

Тăвата йĕркепе тăват енчен
Тĕкĕлесе хăвартăм шухăша.
Ма эп кайсан вăл, картана пĕччен
Хупса хăварнă хур пек, шуйхашать?..

* * *

Сăпка ачи, тен, ăслăрах манран?
Эп сар садри саркайăкне курасшăн,
Вăл, авă, унăн юррине курасшăн.
...Сăпка ачи те ăслăрах манран.

*   *   *

Çурма çула çитсе çул татрăм,
Çур тĕнчене умран çухатрăм.
Элле çапла çулран çул катăп,
Çут тĕнчене йăлтах çухатăп...

* * *

Ĕмĕрне те такăнмăп тенĕччĕ,
Ĕмĕрне те ватăлмăп тенĕччĕ.
Пăрнăç пулчĕ çулĕ — такăнтăм,
Пурнăç йывăр килчĕ — ватăлтăм.

* * *

Пăлхавăрлă тĕнчемĕр чир-чĕрне
Эс шут тытман-и, тусăм, пĕтерме?
...Мăн Атăл хĕрринче шур Шупашкарăн
Пур пульница, чиркӳ тата тĕрме.

*   *   *

Шухăшсене калатпăр тĕслесе:
Элекĕн аллисем кĕске тесе.
Пĕлместĕр-им? — ун урисем пит вăрăм,
Çитсе çавăрăнать пур кĕтесе.

* * *

Ан уттăр терĕн пулĕ урăхран —
«Ятарласа тĕллерĕн урараn».
Тем вăрăмĕш патак та икĕ вĕçлĕ:
Паян йĕретĕп эпĕ, эс — ыран.

*   *   *

Асаттесем каланинчен пĕлен:
Хăй хӳрине хăех çăтать çĕлен.
Ан кĕрĕр çылăха, ан вараланăр, —
Элекĕпех чыхланĕ çынçиен.

*   *   *

Ăслах пурнасшăнччĕ хĕпĕртесе,
Мĕн-ма ĕç-пуç пырать чĕрре кĕрсе?
Ялан телейлĕ пурăнас тесессĕн,
Пурăнмалла-шим ухмаха персе...

* * *

Инкек-синкекӗм пулӗ чул ҫине,
Телей ахахӗ ҫӑвӗ пуҫ ҫине.
Ҫакна чӳклевҫӗ пек ӗненмесессӗн,
Хавшанӑ чун чӑтаймӗ чӑннине.

*   *   *

Сана пусаймĕ, тĕрĕслĕх, тусан,
Эс путарсан та пурпĕрех тухан.
Анчах мĕне пĕлтерĕн эсĕ маншăн,
Ик-виç кунтан тĕнчем пĕтет пулсан.

* * *

Тăваткăл мар — ик енлĕ çак тĕнче,
Ултав та чăнлăх — иккĕш ик енче.
Çав çырсене çапса юхать-мĕн пурнăç,
Хумсем вилеççĕ çав çырансенче.

*   *   *

Ыйткалакан çынна çил хирĕç пек,
Ума тухать инкек çине синкек.
Çул суйласси хамран кăна килсессĕн,
Хама анчах, тен, айăплăттăм эп...

*   *   *

Çыратăп сăвă чун савăннăран,
Çыратăп сăвă ăшăм çуннăран.
Митта, Митта! Ытла эс çывăх маншăн,
Тен, хам шăпам пӳкле çаврăннăран...

* * *

Шухăшлама пĕлен этемсене
Пӳрмен телейлĕ пурнăç ĕмĕрне.
Ухмах çынсем те выльăхсем телейлĕ —
Вĕсем пĕлмеççĕ вилĕм мĕскерне.

* * *

Тупать те пурнăç хăйĕн еккине
Шавла тарать Пăла шарлакĕ пек.
Кам асăрханă? — сивĕ чул çине
Шыв çапăнать вĕри кăкăрĕпе...

* * *

Мана такăнтарма ман çул çине
Пăрахрăн хăвӳнти арман чулне.
Эй, ăссăр çын! Эп, такăнса ӳксен те,
Унта хăйрарăм ăс çивĕчлĕхне.

*   *   *

Тискеррӗн шӑмарса, юна-юна
Халь тин пӑрахӑр хӑратма мана:
Чӑтса курнисемпе танлаштарсассӑн,
Мӗскер вӑл вилӗм! — ҫӑлӑнӑҫ кӑна.

*   *   *

**Кĕве çисе ямасть-и кĕвĕçсе
Сире, хисеплĕ-чинлă сăвăçсем? —
Пĕр лайăх сăвă йĕркелетĕн те,
Пĕлсех тăр: пĕр тăшман тупăнатех.**

*   *   *

Тавар илсе-ши, тетĕп, йӳн хакпа? —
Пит савăнса çӳрерĕ пĕр аппа.
Епле туйса вăл илнĕ йытă пек
Ман пуç çине килессине инкек?!

*   *   *

Шурă кăна шурă хăва çулçи,
Чĕре тымарĕ евĕр йĕрĕсем.
Хĕресленсе иртен утас çул-шим
Урлă çине тăрăх тымарĕсем?..

* * *

Ыр сӑмахпа ӳссех пырать вӑй-хал,
Усаллипе — ҫур сӑмахпах амантӑм.
Ҫӗр пин ус пултӑр пурпӗрех сахал,
Анчах та ытлашши-мӗн пӗр тӑшман та.

* * *

Мĕн-ма пăшăрханатăн пустуях?
Çамку çине лартан пĕрме хутламĕ.
Сан сăввусем, пуш çурт пек, пуш-пушах, —
Пĕр вăрă та унта кĕме шутламĕ.

*   *   *

Ют çĕршывра эс пулнă, Мускавра,
Тупра пуçтарнă, ылтăн та ахах.
Пĕлетĕн-и, пĕр сунтăх çĕр тавра
Çавăрăнсан та юлнă... сунтăхах.

* * *

Ай курайма̧ççĕ эпĕ çĕкленсен,
Ӳксен вара — тĕсси паха теееççĕ.
Кăшт шутласа пăхасчĕ хăть вĕсен:
Çĕрте выртакансем кăна ӳкмеççĕ.

* * *

Ан вăрçăр чăн сăмахшăн хăрушла,
Ан çакăр ярлăк тем ăсла-ăсла:
Эп вырăсла вăрçатăп, мухтанатăп,
Йĕретĕп, савăнатăп — чăвашла.

* * *

Ан çут эс çурта Сар хĕвел тухнă чух —
Çути ун мĕлке ўкермелĕх те çук.
Хăвна чăн-чăнах тус теетĕн пулсассăн,
Эс пул-ха манпа эпĕ айăплă чух.

* * *

Ан макăр, тăванăм, — куçу пăсăлать,
Куçу пăсăлать — кăмăлу хуçăлать.
Тĕнче — çил çинчи икĕ алăклă çурт вăл:
Пĕри хупăнсассăн, тепри уçăлать.

*   *   *

Анне каланийĕ килет асăма:
Хитре виçĕ кунлăх та, лайăх — яланлăх.
Хитре пулаймарăм, пулаймарăм-ши лайăх,
Вилсен, тăвансем лайăхпа асăнма?

* * *

Турра та çăмăл мар пире савма:
Ăсчах каланă пек, пĕр-пĕр сывмар
Шăл ыратсан, эпир, ахтур, телейсĕр,
Ыратмасан — мĕн-ма телейлĕ мар?..

* * *

Мĕнле тĕнче ку?! — йăлт аптрамалла,
Шанса та калаçма хăрамалла.
Çапла, çын чунĕ — япала халькаççăн:
«Кăтартсанах — туртса илме пăхаççĕ».

* * *

Кĕр кунĕ! Акă, ӳкрĕ хыçăма
Хуралнă çулçă евĕр хыççăмах.
Кунсем кĕскелчĕç, шухăш вăрăмланчĕ:
Мĕскер кăна килмест пуль асăма!

*   *   *

Каллех? Каллех, унччenхиллех, тĕнче
Йăран пек вăрăм ĕмĕр вĕçĕнче
Çунасшăн-тăр пăлхавăр вутĕнче...
Пуç çаврăнать. Тен, çаврăнать тĕнче?

* * *

Йăлтах тӳлевлĕ тĕнчере, эй-эй, —
Телейшĕн — хуйхă, хуйхăшăн — телей.
Анчах асаплă пурнăçшăн, тăванăм,
Мĕн-ма тӳлемелле вилĕмпеле!..

* * *

Мала анчах, мала! Таса вăрçа
Каллех чĕнеççĕ çĕлĕк çаварса.
Ăçта каян, этемлĕх, хăвăн хыççăн
Çăмхи-çăмхи кăвак кĕл хăварса?

* * *

Тавах Турра — шăвать-ха ерипе
Йĕркесĕр пурнăç хăйĕн йĕрĕпе.
Çапах... чуна хырса çăвас килет ман
Пăлан* шап-шур таса хăйăрĕпе.

* Автор çуралса ӳснĕ вырăнти юханшыв.

* * *

Тĕнче — Багдад пасарĕ темелле,
Тивĕçтерсен таварĕ — хуш сумне.
Васкать этем, кумать калле-малле
Халь-халь тупас пек пурнăç тупсăмне.

* * *

Çĕрме пуян вăраххăн ватăлать,
Анчах мĕн-ма каять... сасартăках?
Пĕлсе пĕтер эс çутçанталăка:
Те хирĕçлет вăл, те шайлаштарать.

* * *

Паллах, сана сунмастӑп эп кӗтрет,
Ылханӑм та ман ҫынлӑхлӑ, хитре:
Кӑшт пурӑнса эс кур-ха ӳппӗн-тӗппӗн
Саманисем ылмашнӑ сехетре!

* * *

Элле каллех! Историн аташса
Çӳренĕ самани çула тухать?
Чӳречерен пире вăл кармашса
Уксах Тимур куçĕсемпе пăхать.

*   *   *

Тепĕр хут çуралаймастăп,
Тепĕр хут пурăнаймастăп.
Мĕншĕн, пурнăçăм, сана
Упрама хăнăхаймастăп?

* * *

Сан пĕр тĕллев çак ĕмĕрте,
Мухтавлă сăвăç, —
Пĕр чĕптĕм совеç çук çĕрте
Шыра эс совеç...

*   *   *

Каç пулчĕ те — чинлă çынсем
Президиума хыпаланнăн,
Хаваслă кукша çăлтăрсем
Хăйсен вырăнне тухса ларнă...

*   *   *

Тавăру — çĕнтерет вилĕме,
Чыс — ăна йыхăрать.
Юрату — пăхăнмасть вилĕме,
Хуйхă — хӳтлĕх шырать.

* * *

Хуралçăсăр патша иккен илем.
Ăна тытса та кайĕччĕç, анчах
Вăл хăй сана тӳрех тытса илет.
Эй, асăрхан, мăнкăмăллă ăсчах!

*   *   *

Епле чее хăшпĕрисем тата! —
Вутпа шыва пĕр савăтра тытасшăн:
Поэт пек хытă юратасшăн та,
Ăсчах пек лăпкă, ăслă та юласшăн.

* * *

Вылямалли тесеччĕ ылтăна,
Парнелĕх çеç тесеччĕ эп ăна, —
Куратăр-и, хĕрарăма çех мар вăл,
Çут тĕнчене илнĕ тыткăна.

*   *   *

Тĕнче мыскарине кăшт хăнăх та
Е хурлама, е мухтама тăхта.
Пĕр çын инкекĕ мĕн вăл çут тĕнчешĕн, —
Ав, кӳршĕре тăваççĕ çĕнхăта.

* * *

Усал сăмах кĕрет сăмах шутне,
Хăрушă каç кĕрет кун-çул шутне.
Сана та пурнăç темелле-ши, хуйăх, —
Кĕретĕн эс те пурăнни шутне.

* * *

Çырта-çырта пăрахнă улмана
Камах çĕклетĕр! — калăр-ха мана.
Çур тĕрĕслĕх мана хурса паратăр,
Çур тĕрĕслĕх те пур пек саманан.

*   *   *

Çылăхлине — вĕри çавра çатма,
Çылăхсăра — ытарайми çăтмах.
Ялан çапла шутлаттăмччĕ, анчах та
Хĕшсем пĕлеççĕ варрипе утма.

* * *

Пурнӑҫӑмра чӑтма ҫук йывӑр чух,
Тапта-тапта мана пытарнӑ чух
Эп турӑш умӗнче чӗркуҫленмерӗм,
Усал умне те эп ӳкессӗм ҫук.

* * *

Йăпăлтатас йăла-йĕркесене,
Тавах, паман Исмук йĕхĕсене.
Министр пуличчен, атте каларăш,
Куçран калам тӳрех тĕрĕссине.

*   *   *

Кам ăнлантарĕ чун мĕн иккенне? —
Е кăткăс ăнлану вăл, е матери?
Анчах хăш çыннăн чунĕ çуккине
Ăсчах: тӳрех куратăн, терĕ.

* * *

Ялан ан чав эс чӗрӗ ҫӑлкуҫа,
Хӑй ҫулӗпе юхсан вӑл сиплӗ, тӑрӑ.
Нумай пурнас тесессӗн пурнӑҫа
Ыр ӗмӗтне кӑна пӳлме ан тӑрӑш.

*   *   *

Хура пустав хĕвел пайăркине
Çаплах тăранаймасть çăта-çăта.
Çапах вăл пулаймарĕ каç енне
Хĕвел те, пĕчĕк лаптăк çутă та.

*   *   *

Пурнасшăн пуль виç ĕмĕр хăшĕсем:
Хыткукарла япаласем пухаççĕ.
Паян-ыран вилес пек теприсем:
Мĕн пуррине тăккаласах тăраççĕ.

*   *   *

Ултавçăсем ĕлĕкренех чысра.
Улталăр, сутăр пĕр-пĕрне часрах!
Анчах ăнланăр, тĕнчене сутаймăр
Чавсаланса ларсассăн та влаçра.

*   *   *

Кăштах пулсан та тĕпренет чĕре
Элек-мелек сăмах илтмессерен.
Çапла, хурсем варланă çĕр çинче те
Пĕр вăхăт шăтаймасть вара çерем.

* * *

Мĕн чухлĕ илнĕ пулнă, çавăн чуль
Вут, çуннă май, тухать хĕвел ăшшийĕ.
Поэт ăшчикĕ вут пек çуннă чух
Ăçтан тухать хĕрӳлĕх ытлашшийĕ?..

*   *   *

Епле?! — тĕлĕнет мана вилĕм сунанĕ, —
Аманнă, çапах унчченхи хăватрах!
Пĕлмест вăл, айван, çĕтерӳçĕ суранĕ
Пирчет хăвăртрах.

* * *

Шурă пӳспе, пĕлиспе чĕркесе вырттарар-и,
Шурă аппамăр сана...
Ĕçрĕмĕр-çирĕмĕр — халь тиркесе пытарар-им,
Çирĕммĕш ĕмĕр, сана.

*   *   *

Текех ан калăрсамăр, тетесем,
Çак пурнăç тутине пĕлес тесен
Инкек-синкек астивмелле тесе, —
Тăварлипе тăварсăрне пĕлмешкĕн
Ĕçсе ярас-им çакă тинĕсе...

* * *

Ах, лавр кăшăлĕ — асаилӳ:
Епле хитреччĕ эп, епле патварччĕ!
Мухтав тăрук маттур утне тăварчĕ,
Тулли лавне уй варринчех хăварчĕ...
Ах, мăшкăл кăшăлĕ — асаилӳ.

* * *

Асаттесен вăхăтĕнчех
Пĕр майлă çаврăнан тĕнче
Пĕр майлă çех шутлаттарать:
Ĕнер-паян, паян-ыран...
Çапах та каялла пыран.

* * *

Пӳртре те тӗксӗмленчӗ, тӑвӑрланчӗ.
Уҫ чӳрече каррисене, аппа.
Хура куҫсем хуралчӗҫ, чун хурланчӗ,
Аса илсессӗн иртнӗ асапа.
Уҫ чӳрече каррисене, аппа.

* * *

Сӳнсе пыракан хӗвеле анӑҫран
Калла таваӑрасчӗ, калла пурӑнасчӗ...
Тавах, тӑвансем, ытарми пурнӑҫран
Сӑйла хӑнаран кайнӑ евӗр каясчӗ:
Ҫисе пӗтермесӗр, анчах — выҫӑ мар,
Ӗҫсе пӗтермесӗр, анчах — ӳсӗр мар.

*   *   *

Каллех эп çапăнсассăн кĕтесе,
Ан лăплантар мана текех, тăванăм,
Ку — ăнсăртран, ку — ăнсăртран тесе.
Пĕлетĕп эпĕ: пурнăçăм та манăн
Ăнсăртлăхран тăрать. Итле, поэт,
Пĕр вилĕм çеç хăй йĕркипе килет.

*   *   *

Поэт, поэт! Синкер влаç умăнче
Гном евĕр эсĕ — вăйсăр, пĕчĕкçеççĕ.
Сăмах чĕнме-и! ав, хыр тăрринче
Аманнă выльăх ӳкессе кĕтеççĕ
Хура пĕлис сăхманлă çăхансем.
Кша-кша, кша-кша, виле çиекенсем!

* * *

Çăлкуç çине кам хунă йывăр чул?
Кам пултăр! — пĕр чăваш, пĕр кĕвĕç Каин*.
Анчах, — эй чĕрĕ чун! — чулрав чул айĕн
Çăлкуçĕ тупнă авă урăх çул.
Унччен ăнатчĕ философи ĕçĕ,
Чул хунă хыççăн уçăлчĕ поэзи.

* Этемлĕх историйĕнче пĕрремĕш çын вĕлерекен.

* * *

Чи кĕвĕç чунлă халăх кам тесен,
Тӳрех йăваш чăваш тесе тĕсен...
Анчах пĕр аршăнпа виçмешкĕн тăхтăр
Ку тĕрĕс те, ку терĕс мар тесе:
Пиçсе çитмен чăваш сăвăçисем
Лараççĕ, авă, пĕр-пĕрне çисе.

* * *

Ытлашши юратмарăм-и эпĕ сана,
Ытарми çутçанталăкăм?
Ытлашши хак хумарăм-и эпĕ сана,
Ыр тума маннă халăхăм?
Чăнлăхран хитререх пурнăçран
Кайма йывăр пулать...

* * *

Сар савăнăç çул иртнĕçем сӳнсе
Пулать-шим тунсăх, тĕссĕр тутăр евĕр?
Унччен туйра-çуйра янранă кĕвĕ
Ура айнех, ав, ӳкрĕ сĕвĕнсе.
Ах, вăхăт! Вăхăт хăйĕннех ĕçлет,
Калла кайма Турри паман меслет.

* * *

Эпир çак тĕнчене мĕскершĕн килнĕ? —
Тен, пурнăç тупсăмне тупасшăн килнĕ...
Пуçна ан ват, ăсчах, ан асаплан —
Турри ăна пире пĕлме паман.
Апла, тултар, тăванăм, куркуна,
Пĕр уссăрах ирттерер мар куна.

* * *

Çын вырăнне эс йышăнатăн тейĕн,
Çын пурнăçне эс пурăнатăн тейĕн, —
Ытла нумай пурнать Марье тесе
Кĕве чунсем тăраççĕ кĕвĕççе,
Хăйсен çулне хăйсем, тен, кĕскетсе.

* * *

Мухтавлă Хĕвелтухăç ывăлĕ, Омар Хайям,
Каçарăн-и? — паян сана хирĕçлеме хăям:
Патша кĕрекинче эс сахал мар сăйланнă,
Чи тутлă çимĕçсем эс сахал мар суйланă,
Çапах та, о поэт, хĕрарăмпа эрех
Тĕнче тăпси пулаяс çук пĕрех.

* * *

Тавралăхăм тытать-ха тăптăма:
Чалăштарах карттуслă сар хырсем те,
Шап-шур тăла чăлхаллă хурăнсем те
Чечексене хăймаççĕ таптама.
Çынра çук çынлăх пур иккен вĕсен,
Çакна курмаççĕ-шим çынçиенсем!

*   *   *

Ахах пĕрчине хутăм çутă çине —
Ан тив, курччăр терĕм, таса çутине.
Анчах, курăр-ха, ман ахах тĕксĕмленнĕ!
...Текех чунăма уçас çук çынсене.

*   *   *

Уй-уяв! Кётсе илтём сана эп аран.
Савнăç, тух виçерен!
Ах-анчах!.. çын сăмахĕ, мана пăтаран
Эс хăçан вĕçерен?..

*   *   *

Тӳре пек ҫут тӗнче те йӑнӑшать,
Ҫавна курса ман чунӑм йынӑшать:
Мӗн-ма тискер ҫынна вӑл пурнӑҫ панӑ?
Мӗн-ма сутӑнчӑка ҫӗр йышӑнать!

* * *

Эп савӑнса, пӗр чӗптӗм вӗчӗхӳсӗр
Каяс чухне пӗртанлӑх тӗнчине
Ма хурланатӑр, ма йӗретӗр эсӗр,
Тӑванӑмсем, хӗвел аниччене?..

* * *

Йěрсе çуралнă чух эп çак виçесěр
Танмарлăх, тěрěсмарлăх тěнчине
Ма савăнса-кулса ташланă эсěр,
Тăванăмсем, тул çутăличченех?

* * *

Мĕн эп питĕ васкатăп
тĕк татнăн каллех
Калăн, пурнăç вĕçне
тухмалла пек халех.
Маларах, хăвăртрах
сивĕнет вĕри çăлтăр,
Манса кайнă
эп çак сăмаха ахалех.

* * *

Тархасшăн калăрсамăрччĕ мана:
Кам курнă пĕр çыранлă çырмана?
Эпир санпа тату пурăнмасассăн,
Юхатчĕ-и çак пурнăç аванах.

* * *

Ăçта ĕмĕрлĕхе тесе шутланă
Этем мухтавĕ-чапĕ? — калăр-ха.
Ав, мăй таран хура çĕр çăтса янă
Такам ятне çĕкленĕ палăка.

* * *

Сенкер шăрçа çумне сенкер ахах
Сиктермесен, чалма-сурпан илемсĕр.
Ача-пăчасăр çын яланлăхах,
Ĕмăрлăхех — телейсĕр.

*   *   *

Мана курсан эрнипелех пĕр йĕксĕк
Çӳрерĕ тĕксĕм пĕлĕтрен те тĕксĕм:
Ăçтан вăл сиснĕ-пĕлнĕ ман тĕле
Паян килсе çитессине телей?!

* * *

Чикан карчăкĕсем ĕлĕкренпех
                    çапла ĕнентеретчĕç:
Чечек ватăлнăçем наркăмăшпа
                    тулса пырать теетчĕç.
Пăрахăçа тухса пыран пике,
                    тархасшăн, ан çиллен —
Унччен çу пек çемçе чĕлхӳ çинче
                    халь шăхăрать çĕлен.

* * *

Шур шуйттан хуринчен
лайӑхрах-им вара?
Шур шуйттан та чунра
хура йӗр хӑварать.
Пӗр тӳрккес пикене
тепринпе улӑштартӑм,
Халӗ ҫав шур шуйттан
сиктерет кӑвара.

*   *   *

Ма хăрас вилĕмрен! —
Пĕчĕкçеç телейпе юнашар шăтакан
Пысăк-пысăк инкек те ӳкет шăтăка.
Ма хăрас вилĕмрен?..

*   *   *

Пĕр çылăхлă тееççĕ ухмаха,
Çĕр çылăхлă тееççĕ ăсчаха.
Апла пулсассăн, калăрсамăр, мĕншĕн
Аçа çапать малтан тăр-ухмаха?

* * *

Хутла пĕлен çынна сума сăвас
Йăла-йĕрке те пĕтрĕ, мĕн тăвас.
О Диоген! Ан хăтăр ухмаха эс:
Çурт-йĕрĕпе халь мухтанать чăваш.

* * *

Ĕнерхинчен инçе-инçе кун çук,
Ыранхинчен инçе-инçе кун çук.
Пăрах мĕнпур ĕçне!
                Паян савниçĕм савăн, —
Савăнмасан ахаль иртет кун-çул.

*   *   *

Чун хушшинче йӑл илнӗ чун-чӗремӗн
Саккунӗсем урӑхла мар иккен:
Чуна ҫынпа уҫса калаҫнӑҫемӗн
Ман хуйхӑм та иртсе пырать иккен.

* * *

Тумхахлă çулпа çӳресе эп ĕшентĕм,
Халь пĕчĕк хуйха та чăтаймăп-ши ĕнтĕ?..
Шап-шурă шăл çеç-и? — вĕри сывлăшпа
Ванса тĕпренеççĕ мунча чулĕсем те.

* * *

Паян — пурне те ĕненетĕп,
Ыран — каллех иккĕленетĕп.
Мĕн тăвăн! — пурнăç шыравра,
Шыравĕ — пурăнăç тавра.

* * *

Камран килет, мĕнрен? — шутлан, минрен:
Ирĕксĕртен тĕнче касса çӳретĕн.
Ăсчах ăс пуçтарать ăс çитменрен,
Ухмах çынна... ăс кирлĕ мар пĕрре те.

* * *

Çут уйăх айĕнче хура вăрман...
Тĕнче тени пĕрре те улшăнман.
Сăввăмсенче çын шухăшне курсассăн,
Туссем, каçарăр, пурнăç улшăнман.

* * *

Ан калаç, ан пайла
хăвна çеç тивекен телейне —
Ĕçтешӳ, сутăç пек,
ыранах тыттарать кĕвĕçӳ тӳлевне.

* * *

Кашниййĕн хăйĕн хакĕ: вилĕме
Çав хаклăш пурнăç кирлĕ тӳлеме.

*   *   *

Гегель пек ăслă пулсан та
ан хĕсĕрле эс чунна,
Чун вăл — черченкĕ хĕрарăм,
эсĕ пĕлмен-им ăна?

*   *   *

Кăмрăкланать шап-шур çурта çиппи, —
Инкекĕм, эс те çунса кай эппин!

* * *

Вĕçевĕ пур пек, кайăкĕ хăй çук.
Çапла-шим ӳт-пӳрен чун кайнă чух?..

* * *

Такăнсан та ан ылхан эс,
укçалла илмен куна —
Лайăххи те, начарри те —
пурăннă чухне кăна.

ТУПМАЛЛИ

Вăхăт витĕмĕ 8

«Çăлри çăлтăрсем» çаврăмран 77

Тăваткал тĕнче 105

Каçас каçалăк 189

Николай ИСМУКОВ

СОБРАНИЕ СОЧИНЕНИЙ
ÇЫРНИСЕН ПУХХИ

Тăваттăмĕш том

Редактор *В. Кервен*
Художественный редактор *А. Кокель*
Компьютерная верстка *Л. Богатеевой*

Подписано в печать 30.11.2013. Бумага офсетная.
Формат 84x108$^{1}/_{32}$. Гарнитура «Таймс». Печать офсетная.
Усл.-печ. л. 16,2. Тираж 500 экз. Зак. № К-445. Цена свободная.

АСРА ТЫТМАЛЛИ

АСРА ТЫТМАЛЛИ

АСРА ТЫТМАЛЛИ

АСРА ТЫТМАЛЛИ